

Motion till riksdagen

1989/90:Jo79

av Ivar Virgin (m)

med anledning av prop. 1989/90:146

Livsmedelspolitiken

Global livsmedelsförsörjning

Jordens befolkning fördubblades mellan 1950 och 1990 från 2,5 miljarder människor till drygt 5 miljarder. Världens livsmedelsproduktion ökade under samma period rekordartat. Produktionen av livsmedel per capita har ökat, vilket framgår av nedanstående figur.

Jordbrukets utveckling under två årtionden

Region	Per capita matproduktion (1960-64 = 100)		Per capita odlad bruttoareal (hektar)		Konstgödselanvändning per hektar (kilo)	
	1960-64	1981-84	1964	1984	1964	1984
Hela världen	100	112	0,44	0,31	29,3	85,3
Nordamerika	100	121	1,05	0,90	47,3	93,2
Västeuropa	100	131	0,31	0,25	124,4	224,3
Östeuropa och Sovjetunionen	100	128	0,84	0,71	30,4	122,1
Afrika	100	88	0,74	0,35	1,8	9,7
Mellersta Östern ¹	100	107	0,53	0,35	6,9	53,6
Fjärran Östern ²	100	116	0,30	0,20	6,4	45,8
Latinamerika	100	108	0,49	0,45	11,6	32,4
CPE i Asien ³	100	135	0,17	0,10	15,8	170,3

¹En FAO-gruppering som inkluderar Västra Asien plus Egypten, Libyen och Sudan.

²En FAO-gruppering som omfattar Syd- och Sydostasien utom länderna med planekonomier.

³En FAO-gruppering som omfattar planekonomierna i Asien dvs. Folkrepubliken Kina, Kambodja, Nordkorea, Mongoliet och Vietnam.

Källa: Grundas på Data från FAO. Ur Bruntlandskommissionens rapport.

Trots dessa positiva fakta får över 700 miljoner människor inte en näringstillförsel, som garanterar ett fullvärdigt liv. Extrem fattigdom är den vanligaste orsaken.

Ökningen av den globala livsmedelsproduktionen har uppnåtts genom:

- nya utsäden, som ger hög avkastning
- ökad användning av handelsgödsel
- ökad användning av växtskyddsmedel
- ökning av den konstbevattnade arealen.

Det finns emellertid nu många tecken, som tyder på att produktionsuppgången medfört långsiktiga problem på en rad områden.

Skogsavverkning för att skaffa jordbruksmark har på många ställen lett till jorderosion och översvämningar nedströms. Odling i världens känsliga torrområden har medfört ökenspridning. Detta har drabbat Afrika, Sydamerika och Asien. Livsmedelsöverskotten i USA, Kanada och Västeuropa har påverkats av stöd till produktionen, som i USA ökat från 17 miljarder kronor år 1980 till 160 miljarder kronor sex år senare. Inom EG har motsvarande stöd ökat från 38 till 133 miljarder kronor.

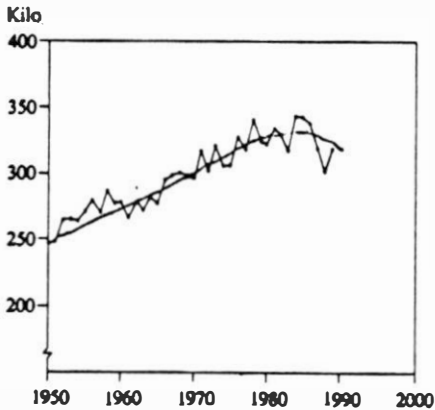
I många delar av USA och Europa har miljöpåverkan av intensiv odling ökat, med nitatförorening av grundvatten, kväveläckage till floder och kustområden och förorening av vatten från bekämpningsmedel.

Av den bevattnade arealen i USA ligger en femtedel eller 4 miljoner hektar inom områden där grundvattennivån sjunker. En stabilisering av nivån skulle leda till en skördeminskning på 8 miljoner ton spannmål. Förr eller senare måste en sådan stabilisering komma till stånd.

De subventionerade överskotten av livsmedel har på exportmarknaderna pressat ned priserna och försvärat jordbruksutvecklingen i många utvecklingsländer. Sveriges överskott har hittills varit relativt små. Det måste ändå ligga i vårt ansvar att minska dem för att därmed bidra till att minska skevheten i de internationella marknaderna.

Under de senaste åren har utvecklingen mot en ökad livsmedelsproduktion per capita brutits. Jämför nedanstående figur.

Världens spannmålsproduktion per capita 1959–1989

Källa Jordbruksdep. USA

De internationella vetepriiserna har också gått upp från en bottenivå 1987 på 700 kronor per ton till ca 1 100 kronor år 1989.

Det finns en växande oro inte minst inom FN:s jordbruksorgan FAO inför möjligheterna att kunna möta kraven på livsmedelsområdet från en växande världsbefolkning under 90-talet och senare. Befolkningstillväxten globalt beräknas till ca en miljard människor per decennium. Hunger och undernäring

förorsakar redan i dag oacceptabla effekter på liv och hälsa i många delar av världen. Om man tar hänsyn till befolkningsutvecklingen och de sannolikt yttersta allvarliga effekterna av en klimatförändring genom växthuseffekten och en ökning av den ultraviolettera strålningen genom skador på ozonskiktet, inser man att den framtida livsmedelsförsörjningen är utsatt för allvarliga hot. Dessa två miljöproblem måste ha högsta prioritet när det gäller nationella och internationella åtgärder.

Det kan hända att den över hela världen planerade övergången från fossila bränslen till förnybar energi inte minst i form av arealberoende växter på längre sikt kommer i konflikt med världens behov av areal för produktion av föda.

Det måste därför ligga i Sveriges globala ansvar att omställningen av svenskt jordbruk sker på ett sådant sätt att vi på relativt kort tid kan ställa livsmedel till förfogande om det begärs från Förenta Nationernas sida.

Detta bör ges regeringen till känna.

Svenskt jordbruk och EG

För Sverige bör det vara naturligt att på sikt delta som fullvärdig medlem i det europeiska samarbetet inom EG. Detta mål bör kunna uppnås i mitten på eller i senare delen av 1990-talet. Det svenska jordbruket bör därvid inte utgöra något problem. Producentprisnivån i Sverige och inom EG är i stort sett densamma. Den svenska livsmedelsindustrin och handeln skulle emellertid möta en hårdare konkurrens än för närvarande. Det bör på sikt vara gynnsamt. Med de relativt små exportöverskott, som föreligger inom svenskt jordbruk, torde Sverige som medlem få göra större inbetalningar till EG-budgeten än vad som motsvaras av de utbetalningar till Sverige som föranleds av kostnaden att exportera ett livsmedelsöverskott från vårt land. EG-budgetens utgiftssida upptas ju till största delen av exportfinansiering av jordbruksprodukter.

Med en jordbrukspolitik, som syftar till att ytterligare minska dessa överskott kommer detta förhållande att gälla i än högre grad. Jordbruket kan alltså i medlemskapsförhandlingar räknas som en betydande tillgång för Sverige. Fördelarna för vårt land av ett medlemskap torde avsevärt överväga den ökade budgetbelastning ett medlemskap medför.

Av det anförda framgår att det är viktigt att en avreglering i Sverige skall ske på ett sådant sätt att ett medlemskap i EG underlättas. Så bör t.ex. gränsskyddet ligga på en nivå, som är samordnad med EG-nivån. Vid den kontrollstation för utvärdering av den nya jordbrukspolitiken, som moderata samlingspartiet föreslår vid årsskiftet 1993-94 bör harmoniseringen till utvecklingen inom EG kontrolleras och eventuella korrigeringsåtgärder vidtagas.

Avvecklingsstöd till äldre jordbrukare

Det bör övervägas om man för äldre jordbrukare, som avser att taga areal ur traditionell jordbruksproduktion, kan erbjuda en inkomstförstärkning i form av pensionspoäng i stället för omställningsbidrag.

Det bör ankomma på regeringen att snabbt utreda möjligheten att välja en sådan lösning.

Mot. 1989/90

Jo79

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Sveriges ansvar att kunna ställa livsmedel till förfogande på FN:s begäran,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten att harmonisera utvecklingen av svenskt jordbruk till motsvarande utveckling inom EG-området,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avvecklingsstöd till äldre jordbrukare.

Stockholm den 8 maj 1990

Ivar Virgin (m)

